

Japonská školačka v jedné z tokijských stanic metra.

V Japonsku malé děti samy, bez dohledu rodičů, jezdí metrem a vyřizují běžné pochůzky. Spíše než samostatnosti to ale lze připsat na vrub vysoké míře sociální důvěry, která indikuje míru společenské soudržnosti.

V japonských hromadných dopravních prostředcích jde o běžný pohled: děti – samotné či ve skupinkách – se hrnou vagonem a hledají volná místa k sezení.

Na sobě mají podkolenky, lakýrky s přezkou, kostkované halenky, typické klobouky se širokou střechou, upevněné pod bradou a průkazky na vlak připnuté k aktovkám. Dětem často není víc než šest či sedm let a pohybují se bez doprovodu dospělých.

Japonští rodiče pravidelně posílají své děti do světa už ve velice útlém věku. V oblíbeném televizním pořadu *Hajimete no Otsukai* neboli *Má první pochůzka* účinkují dvou- či tříleté děti, které dostávají za úkol vyřídit od rodiny zadaný úkol. Jejich nesmělé cesty do pekárny či k zelináři tajně filmuje televizní štáb. Pořad se na obrazovkách drží už přes 25 let.

V tomto díle *Mé první pochůzky* se bratr a sestríčka vydávají na svoji první cestu, což se neobešlo i bez trochy slz.

Dvanáctiletý Kaito z Tokya sám přejíždí vlakem mezi domovy svých rodičů, kteří se o něj starají ve střídavé péči, už od svých devíti let. „Napřed jsem se trochu bál,“ přiznává, „jestli zvládnou sám jezdit vlakem. Ale jenom trochu.“

Ted' už s tím nemá problém. I jeho rodiče byli nejprve na pochybách, ale pak se odhodlali, protože už na to byl podle nich dost starý a spousta dalších dětí také bezpečně jezdí sama.

Kaitova nevlastní matka (jeho rodiče mě požádali, abych nezveřejňovala kvůli obavám o soukromí jeho příjmení ani jejich jména) říká: „Popravdě si vybavuju, že jsem si tehdy říkala, že vlaky jsou bezpečné, jezdí na čas a Kaito je chytrý kluk.“

Vzpomíná: „Jezdila jsem samotná tokijskými vlaky, když jsem byla ještě mladší než on. Tehdy jsme neměli mobily, ale i tak se mi vlakem podařilo dostat z bodu A do bodu B. Když se ztratí, může nám zavolat.“

Co stojí za takto vysokou mírou samostatnosti? Podle Dwayna Dixona, kulturního antropologa, který o japonské mládeži napsal svou **disertační práci**, to není soběstačnost, ale „**skupinová důvěra**.“ Říká, že „(japonské) děti se brzo naučí, že ideálně od každého příslušníka společenství může být vyžadována služba nebo pomoc ostatním.“

Tento předpoklad se dále utvrzuje ve škole, kde se děti raději střídají v úklidu a službách v jídelně, než aby to museli dělat zaměstnanci. To „rozděluje práci mezi více lidí a pravidelně střídá očekávání, zatímco také každého učí, co to např. znamená umýt záchod,“ říká Dixon.

Zodpovědnost za společné prostory znamená, že děti cítí hrdost k vlastnictví a chápou konkrétní následky dělání nepořádku, protože jej následně musejí uklidit. Podobný mechanismus platí i pro šířeji pojaté veřejné prostory (což je jeden z důvodů obecné čistoty japonských ulic). Dítě venku ví, že se v případě potřeby může spolehnout na pomoc skupiny.

Japonsko má **velice nízkou míru kriminality**, což nepochybně přispívá k ochotě rodičů posílat své děti ven bez dozoru. Ale bezpečnost a – podobně důležitý – pocit bezpečí podporují také městské prostory s nízkopodlažní zástavbou, a také kultura chození pěšky a využívání veřejné dopravy.

Dixon poznamenává: „Veřejné prostory jsou mnohem lépe vyměřeny – staré prostory, v lidském měřítku, které navíc umožňují regulovat pohyb a rychlost.“ Lidé v japonských městech jsou zvyklí všude chodit a hromadná doprava převažuje nad auty; v Tokiu **polovina lidí využívá vlak či autobus a čtvrtina jde pěšky**. Řidiči si zvykli dělit se o silnice a dávat přednost chodcům a cyklistům.

Kaitova nevlastní matka by nenechala devítileté dítě jezdit samotné londýnským či newyorským metrem – jen tokijským. To ale neznamená, že by tokijské metro bylo zcela bez rizik. Přetrvávající problém **osahávání žen a dívek** například vedl v roce 2000 až ke zřízení vyhrazených vagonů pro ženy na některých linkách. Přesto spousta dětí i nadále jezdí do školy vlakem a vyřizuje pochůzky v jejich čtvrtích bez přímého dohledu.

Udělením takové míry svobody ale rodiče nesvěřují velkou míru důvěry jen svým dětem, ale také celé společnosti. „Na světě je spousta samostatných dětí,“ všímá si Dixon, „ale podle mě lidi ze Západu na Japonsku zaujme často nevyslovený nebo nevyžádaný, ale přesto přítomný pocit důvěry a spolupráce.“

Článek Seleny Hoy **Why Are Little Kids in Japan So Independent?** vyšel na stránkách CityLab.